
**METROPOLIA AMMATTIKORKEKOULUN TEKNIikka
JA LIIKENNE -ALAN OPISKELIJOIDEN
LUKIVAIKEUDET**

Kehittämishanke

Ammatillinen erityisopettajankoulutus

2010

Anitta Liinamaa

HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Ammatillinen erityisopettajankoulutus
Korkeakoulunkatu 6
13100 HÄMEENLINNA

KEHITTÄMISHANKE

Työn nimi *Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikka ja liikenne -alan opiskelijoiden lukivaikeudet*

Tekijä *Anitta Liinamaa*
Stuvunäsintie 59-1
01120 VÄSTERSKOG

Ohjaaja *Ritva Liinamaa*

Hyväksytty _____ . _____ . 20 _____

Ammatillinen erityisopettajakoulutus

Tekijä

Anitta Liinamaa

Vuosi 2010

Työn nimi

Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikka ja liikenne -alan opiskelijoiden lukivaikeudet

TIIVISTELMÄ

Yhdenvertaisuuslaissa 21/2004 on kielletty syrjintä iän, etnisen tai kansallisen alkupe-
rän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, vammaisuuden, su-
kupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertai-
suuslain voimaantulon jälkeen ammattikorkeakoulusektorilla on havahduttu, että opis-
kelijoiden joukossa saattaa olla erityistä tukea tarvitsevia, mm. lukivaikeuksisia opiske-
lijoita, joiden tukemiseen ja ohjaamiseen on ryhdyttävä.

Kehittämishankkeessa selvitettiin lukivaikeuden esiintymistä Metropolia Ammattikor-
keakoulun tekniikka ja liikenne -alan opiskelijoilla ja niiden vaikutusta opintojen kes-
keyttämiseen, etenemiseen ja valmistumiseen.

Opintonsa aloittavat opiskelijat suorittavat ruotsin ja englannin atk-pohjaiset kieli-
tasotestit, joissa opiskelijan taustatietokyselyssä on kysymys lukivaikeudesta, onko lu-
kivaikeus todettu vai epäileekö opiskelija hänellä olevan lukivaikeus. Opiskelijoiden
antamia vastauksia on verrattu Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmän tietoihin eron-
neista ja valmistuneista opiskelijoista.

Tutkimustulosten perusteella Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikka ja liikenne -
alalla on merkittävä määrä opiskelijoita, jotka ilmoittavat lukivaikeudestaan. Opiskeli-
joiden sekä heidän opettajiensa tukeminen ja ohjaaminen heti opintojen alusta lähtien on
ensiarvoisen tärkeää, ja siksi Metropolia Ammattikorkeakoulun tulee käynnistää kaikkia
klustereita ja koulutusohjelmia koskeva yhteinen käytäntö.

Asiasanat ammattikorkeakoulu, erityistä tukea tarvitseva opiskelija, lukivaikeus, keskeyttäminen, valmistuminen

Sivut 35 s.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
1.1 Tavoitteet.....	3
2. KIELELLISET OPPIMISVAIKEUDET	4
2.1 Lukivaikeuden määrittely	6
2.3 Lukivaikeuden tunnistaminen.....	7
2.4 Lukivaikeuden vaikutus opiskeluun ja opiskelun jälkeiseen elämään	8
3 YHDENVERTAINEN METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU.....	11
4 METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULUN TEKNIIKAN JA LIIKENTEEEN ALAN OPISKELIJOIDEN LUKIVAIKEUDET.....	15
4.1 Kielitasotestin suorittaneiden opiskelijoiden lukivaikeudet	16
4.1.1 Lukivaikeus englannin kielen testitulosten mukaan eriteltynä	18
4.1.2 Lukivaikeus pohjakoulutuksen mukaan	19
4.1.3 Lukivaikeus koulutusohjelmittain	21
4.2 Eronneet ja valmistuneet lukivaikeuksiset opiskelijat.....	23
4.2.1 Opintojen keskeyttämisen syyt.....	27
4.3 Lukivaikeuksien seulonta Metropolia Ammattikorkeakoulussa	28
4.3 Vapautukset	29
4.4 Tulosten vertailu aiempiin tutkimuksiin.....	30
5 POHDINTA.....	30
LÄHTEET	34

1. JOHDANTO

”Sekin opiskelija on niin nolla kuin vain voi olla.” Näin kuulin ammattikorkeakouluni erään opettajan kertovan opiskelijastaan toiselle kollegalleni. Siitä paikasta halusin muuttua ja kiihkeästi muuttaa muita.

Nuoren elämässä on saavutus päästä opiskelemaan – tässä tapauksessa ammattikorkeakouluun. Takana on yhdeksän vuotta peruskoulua ja kolme vuotta ammattiopistoa tai lukiota. Into opiskella ja hankkia ammatti on suurimmillaan opiskelun alussa. Miksi into laskee? Miksi motivaatio hiipuu? Miksi opinnot eivät etene? Miksi moni keskeyttää?

Jos ja kun opiskelija ei saavuta asetettuja tiedollisia, taidollisia ja sosiaalisia tavoitteita, hän pyrkii välttämään kyseisiä tilanteita, ja vastuullinen asenne opintoja(kin) kohtaan heikkenee. Vaikeudet johtavat epäonnistumiseen, opinnot eivät etene, valmistuminen viivästyy, ja pahimmassa tapauksessa opiskelija keskeyttää opintonsa, jopa syrjäytyy. Hyvää elämää varten perusopetuksen jälkeen kaikilla tulee olla mahdollisuus ammatilliseen kehittymiseen. Tavoitteena on, että kaikki opiskelijat voivat opiskella tasavertaisesti ja kokea olonsa hyväksytyksi ja turvalliseksi. Opiskelijoiden erilaisuus on nähtävä rikkautena. (Miettinen 2008.)

Metropolia Ammattikorkeakouluun hakeudutaan joko valtakunnallisen yhteishaun, Metropolian oman haun tai siirto-opiskelijahaun kautta. Opiskelijat valitaan pääsääntöisesti pelkästään todistusten ja/tai valintakokeiden perusteella. Opiskelijoiden mahdolliset erityisvaikeudet (sosiaaliset, taloudelliset, psyykkiset ja fyysiset vaikeudet sekä oppimisvaikeudet) eivät tule hakemuksissa esiin.

Yhdenvertaisuuslain 21/2004 tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Laissa kielletään ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen sekä sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. Lakia sovelletaan niin koulutukseen kuin työelämään. Metropolia Ammattikorkeakoulun ”Yhdenvertaisuusohjelma opiskelijoille, henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille sekä hakijoille” on hyväksytty rehtorin pää-

töksellä 8.3.2010, päätös 7§. Kaikkia yhdenvertaisuusohjelmassa esitettyjä toimenpiteitä ei kuitenkaan ole vielä toteutettu.

Ammatillisissa oppilaitoksissa erityistä tukea tarvitseviin opiskelijoihin on kiinnitetty huomiota jo huomattavasti aiemmin. Laissa ammatillisesta koulutuksesta 630/1998 säädetään nuorille ja aikuisille annettavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta ja siinä suoritettavista tutkinnoista. Lain 20 §:ssa erityisopetuksesta säädetään ”Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyksen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuollon palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.”

Toimin lehtorina Metropolia Ammattikorkeakoulussa tekniikan ja liikenteen koulutusosastolla. Koulutusohjelmia on 24, mukaan lukien erikoistumisopinnot ja ylempät amk-opinnot yhteensä 31. Tekniikan ja liikenteen alalla opiskelee yhteensä 7881 opiskelijaa (tilasto 20.9.2010). Opiskelijat valmistuvat pääosin insinööriksi (AMK). Vuonna 2009 tekniikan ja liikenteen alan nuorten koulutuksen aloituspaikkoja oli 1390, amk-tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen aloituspaikkoja 257 ja erikoistumisopintojen aloituspaikkoja 194, eli yhteensä 1841 aloituspaikkaa.

Nykyinen ammattikorkeakoulujen rahoitus perustuu 70 % aloituspaikkoihin ja 30 % valmistuneiden määrään. Niinpä runsas opintonsa keskeyttäneiden opiskelijoiden määrä on herättänyt tietyt koulutusohjelmat pohtimaan toimenpiteitä asiantilan parantamiseksi. Paineita rahoitusjärjestelmän muuttamiseen on kovasti. Sanotaan, että nykyinen rahoitusmalli ei ohjaa ammattikorkeakouluja opetuksen laadun ja työelämälähtöisyyden parantamiseen, myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta olisi huolehdittava.

Voimassa olevasta rahoitusjärjestelmästä huolimatta tai juuri sen vuoksi laadukas opetus tänään ja huomenna ottaa huomioon myös erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Jo opiskelun alusta lähtien opiskelijaa on tuettava ja turvattava hänen valmistumisensa.

1.1 Tavoitteet

Kehittämishankkeeni tavoitteet ja tutkimuskysymykset ovat muuttuneet kehittämissankkeeni edetessä. Aluksi halusin perehtyä kielellisiin vaikeuksiin, selvittää mitä ne ovat, miten ne tunnistetaan, miten lukivaikeus vaikuttaa opiskeluun, millaista tukea ja ohjausta on olemassa. Näin teinkin. Halusin kuitenkin tietoa lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrästä Metropolia Ammattikorkeakoulussa, lukivaikeuden vaikutuksesta opintojen keskeyttämiseen, opintojen etenemiseen ja valmistumiseen.

Vuodesta 2005 lähtien Metropolia Ammattikorkeakoulun aloittavien opiskelijoiden englannin ja ruotsin taidon lähtötaso testataan. Kielitasotesti on tietokonepohjainen testi, jossa testataan lukemista, tilannereagointia, sanaston hallintaa ja rakenteiden hallintaa. Testin aluksi opiskelija täyttää taustatietonsa. Taustatiedoissa opiskelijalta kysytään, onko hänellä lukivaikeutta, onko lukivaikeus diagnosoitu vai epäileekö hän lukivaikeutta. Tietoja analysoimalla selvitin tekniikka ja liikenne -alan lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrän ja vertasin tuloksiani Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmästä saamiini tietoihin keskeyttäneistä ja valmistuneista opiskelijoista.

Etsin vastausta siihen, voidaanko ennen opiskelun alkua havaitulla lukivaikeudella todeta olevan yhteyttä opintojen keskeyttämiseen. En etsinyt syitä, mutta halusin selvittää, onko tarvetta ryhtyä toimenpiteisiin, jotta opiskelija säilyttää motivaationsa, etenee opinnoissaan ja valmistuu - ellei ihan normiajassa, säädyllisessä yliajassa kuitenkin.

Tavoitteeni oli myös esittää toimenpiteitä Metropolia Ammattikorkeakoulun oppimisvaikeuksien, erityisesti kielellisten oppimisvaikeuksien, tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi sekä ohjaus- ja tukitoimenpiteitä kielellisistä vaikeuksista kärsivien opiskelijoiden avuksi. Haluan kääntää opiskelijan oppimisen vaikeuden opetuksen ongelmaksi.

Kehittämishankkeeni jakaantuu neljään osaan. Toisessa luvussa keskityn tarkastelemaan teoreettisesti tähänastisten tutkimusten pohjalta kielellisiä oppimisvaikeuksia sekä lukivaikeutta ja sen määrittelyä, tunnistamista, vaikutusta opiskeluun ja opiskelijan elämään. Kolmannessa luvussa esittelen yhdenvertaisen Metropolia Ammattikorkeakoulun. Neljännessä luvussa käsittelen lukivaikeutta Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoilla ja lukivaikeuden yhteyttä opintojen keskeyttämi-

seen, opintojen etenemiseen ja valmistumiseen. Luku neljä kuvaa tutkimukseni empiirisen osuuden.

Viimeisessä eli viidennessä osassa pohdin tutkimustuloksiani ja niiden huomioonottamista Metropolia Ammattikorkeakoulun toiminnassa. Esitän toimenpiteitä lukivaikeuksien opiskelijan ja hänen opettajansa ohjaamiseksi ja tukemiseksi.

2. KIELELLISET OPPIMISVAIKEUDET

Moderni teknistyvä ja monimutkaistuva yhteiskunta asettaa luku- ja kirjoitustaidolle uudenlaisia ja entistä suurempia vaatimuksia. Lähes kaikki ammatit edellyttävät peruskoulun jälkeistä koulutautumista. Opiskelija tarvitsee ja hankkii opiskelunsa aikana sekä teoreettista että käytännöllistä osaamista. Opiskelu tapahtuu suurelta osin lukemalla ja kirjoittamalla. Jos lukeminen ja kirjoittaminen on ongelmallista, opiskelija ei etene opinnoissaan, ja etenkin vieraiden kielten, matemaattisten aineiden ja ammattiaineiden opiskelu tuottaa hankaluuksia.

Oppimisvaikeudet voivat vaikuttaa kielteisesti itsetuntoon, henkiseen hyvinvointiin, opiskelumotivaatioon ja työllistymiseen. Tutkimuksissa on havaittu, että tavallista useammin oppimisvaikeuksiin liittyy matala koulutustaso, työttömyyttä, mielenterveyden ongelmia ja jopa päihderiippuvuutta. Opiskelua voidaan helpottaa, kun ongelmat tunnistetaan, huomioidaan ja tukea tarjotaan. (Haapasalo & Salomäki 2000.)

Oppimisen erityisvaikeuksista puhutaan silloin, kun vaikeudet ovat suuria henkilön lahjakkuuteen ja koulutustasoon nähden eikä niiden taustalla ole muita sairauksia. Vaikeudet eivät myöskään selity koulutuksen puutteella. Oppimisvaikeuksien ilmenemismuodot voivat vaihdella iän ja oppimishaasteiden mukaan. Samalla henkilöllä saattaa esiintyä samanaikaisesti monenlaisia oppimisen erityisvaikeuksia. Vaikka oppimisvaikeudet ovat usein perinnöllisiä, ne voivat ilmetä samassa perheessä monella eri tavalla. (Takala & Kontu 2006.)

Oppimisvaikeuksien taustalla saattaa olla myös esimerkiksi jokin neurologinen sairaus tai vaurio. Myös mielenterveydelliset syyt, kuten masennus, työuupumus tai skitsofrenia voivat vaikeuttaa oppimista. (Takala & Kontu 2006.)

Oppimisvaikeudet voivat ilmetä häiriöinä

- lukemisessa (dysleksia)
- kirjoittamisessa (dysgrafia)
- kielellisissä toiminnoissa (dysfasia)
- matematiikassa (dyskalkulia)
- avaruudellisessa hahmottamisessa
- tarkkaavaisuudessa ja
- motoriikassa.

(Holopainen & Kairaluoma & Nevala & Ahonen & Aro 2004.)

Kielellisistä erityisvaikeuksista puhutaan silloin, kun lapsen kielelliset taidot kehittyvät tavallista hitaammin ja poikkeavalla tavalla. Vaikeuksia voi olla ääntämisessä, lauserakenteissa sekä puheen sujuvuudessa. Ongelmia voi olla puheen ymmärtämisessä, sanojen mieleen palauttamisessa, taivutusmuotojen ja käsitteiden käyttämisessä sekä asioiden nimeämisessä. Ymmärtämisen vaikeudet voivat ilmetä sekä kuullun että luetun ymmärtämisen alueilla. Kielellisiin erityisvaikeuksiin voi liittyä myös motorista kömpelyyttä ja hahmotusongelmia. Kielellinen erityisvaikeus lisää lukivaikeuden riskiä. Kielelliset vaikeudet voivat vaikuttaa myös sosiaaliseen vuorovaikutukseen, sosiaalisiin taitoihin ja tunteiden säätelyyn. (Ahonen & Siiskonen & Aro 2001.)

Erityisillä lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksilla eli lyhyesti lukivaikeudella tarkoitetaan sellaisia vaikeuksia lukemisessa ja kirjoittamisessa, joita esiintyy normaalikouluopetukseen osallistumisesta ja suhteellisen hyvästä älyllisestä kehityksestä huolimatta. Englanninkielisessä kirjallisuudessa usein käytetään termiä dysleksia, joka sananmukaisesti tarkoittaa vain lukemisen ongelmaa, vaikka henkilöllä saattaa samanaikaisesti olla myös kirjoittamisen ongelma (dysgrafia). Suomessa käsitettä dysleksia käytetään myös lukivaikeuden tai lukihäiriön synonyymina. (Paananen 2006.)

Lukemis- ja kirjoittamisvaikeuden keskeisenä piirteenä pidetään vaikeutta hahmottaa ja käsitellä äänteisiin liittyvää eli fonologista tietoa. Äänteellisen prosessoinnin taidot eli kyky erotella ja käsitellä puhuttua kieltä yksittäisten äänteiden tasolla ovat puutteellisia. (Takala & Kontu 2006.)

Uuden asian oppimisessa muisti on tärkeä. Se jaetaan lyhytkestoiseen muistiin, työmuistiin ja pitkäkestoiseen säilömuistiin. Työmuistissa käsittelemme aistien ja säilömuistinkautta tulevaa informaatiota. Tiedon ylläpito työmuistissa on edellytys ajattelulle, päättelylle, oppimiselle ja ongelmanratkaisulle. Työmuistin kapasiteetti on rajoitettu ja lyhytkestoinen. (Paananen 2006.)

Lyhytkestoinen työmuisti on keskeinen tekijä kaikessa oppimisessa, mutta etenkin lukemaan oppimisen alkuvaiheessa, tekstin ymmärtämisessä ja uusien sanojen oppimisessa. Lyhytkestoinen muisti varastoi lyhyeksi aikaa informaatiota, lukemisessa äänteitä ja fonologisia koodeja. Samanaikaisesti työmuisti prosessoi tätä tietoa, jotta sana voidaan tunnistaa ja ymmärtää. Jotkut tutkimukset selittävät, että lukivaikeuksiset ihmiset eivät kykene varastoimaan informaatiota lyhytkestoiseen muistiin yhtä pitkäksi aikaa kuin muut. Toiset tutkijat taas ovat sitä mieltä, että ongelma ei johdu ensisijaisesti muistista, vaan muut tekijät rajoittavat lyhytkestoisessa muistissa säilytettävän informaation määrää. (Paananen 2006.)

2.1 Lukivaikeuden määrittely

International Dyslexia Associationin tutkimusperustaisen konsensusmääritelmän mukaan ”dysleksia on erityinen oppimisvaikeus, joka on alkuperältään neurobiologinen. Sille ovat tunnusomaisia vaikeudet tarkassa ja/tai sujuvassa sanantunnistuksessa sekä heikko oikeinkirjoitus- ja dekodeustaito. Nämä vaikeudet johtuvat tyypillisesti kielen fonologisen osataidon heikkoudesta, joka ei ole kognitiivisten kykyjen eikä tehokkaan kouluopetuksen saamisen perusteella odotuksenmukainen. Sekundaarisina seurauksina voi olla ongelmia luetun ymmärtämisessä ja vähäinen lukeminen vapaa-ajalla, joka voi haitata sanavaraston ja taustatietomäärän kasvua.” (Kairaluoma & Ahonen & Aro & Kakkuri & Laakso & Peltonen & Wennström 2008.)

Lukemiskyvyn häiriön lääketieteellinen määritelmä ICD-10 on seuraava:

- a) Joko (1) lukemisen tarkkuuden ja/tai ymmärtämisen pistemäärä on lapsen kronologinen ikä ja älykkyydosamäärä huomioiden vähintään 2 SD odotusarvon alapuolella. Lukemistaidot ja ÄO mitataan testillä, joka on standardoitu lapsen kulttuurin ja opetusjärjestelmän suhteen.
tai (2) anamneesissa vakavia lukemisvaikeuksia tai kriteeri A1 täyttynyt aiemmin sekä kirjoittamistestin tulos ikä ja ÄO huomioiden vähintään 2 SD odotusarvon alapuolella.
- b) Häiritsee merkittävästi opintoja tai jokapäiväisen elämän lukemistaitoja vaativia toimintoja.
- c) Ei ole suoraa seurausta näön tai kuulon tarkkuuden vajauksesta tai neurologisesta sairaudesta.
- d) Ei äärimmäisiä puutteellisuuksia opetuskokemuksissa.
- e) AO ei ole alle 70 standardoidussa testissä. (Paananen 2006.)

2.3 Lukivaikeuden tunnistaminen

Lukivaikeus syntyy jo sikiöaikana, mutta se ilmenee vähitellen kehityksen ja kasvun myötä kohdattavien haasteiden mukaan. Lukivaikeutta edeltävät usein puheen ja kielen kehityksen erityisvaikeudet. Kouluikässä mukana on usein tunne-elämän ja käyttäytymisen häiriöitä. Luetun ymmärtäminen, luettujen sanojen tunnistaminen, ääneen lukemisen taito ja lukemista edellyttävien tehtävien suorittaminen voivat kaikki olla puutteellisia. (Takala & Kontu 2006.)

Lukivaikeudet voidaan tunnistaa erityisopettaja Anna-Maija Hintikan kehittämällä Internetistä löytyvällä pikalukitestillä (http://www.lukineuvola.fi/tietopankki/pikalukitesti_html), johon vastaaminen on nopeaa. Testin tulokset ovat viitteellisiä. Jos yli puolet vastauksista viittaavat lukivaikeuteen, niin vaikeuksia kannattaa selvittää tarkemmin.

Lukivaikeuksien seulontamenetelmä nuorille ja aikuisille on Niilo Mäki Instituutin yli 15-vuotiaille tarkoitettu valtakunnallisesti standardoitu testi, joka mittaa opiskelijan lu-

kemisen, oikeinkirjoituksen ja luetunymmärtämisen taitoja. Se toteutetaan ryhmätutkimuksena. Testi koostuu sanelukirjoituksesta, sanaketjutehtävästä, kirjoitusvirheiden etsimistehtävästä ja luetun ymmärtämisen tehtävästä sekä lukemiseen liittyvästä itsearviointista. Testitulokset ohjaavat tarkempaan tuen tarpeen selvittelyyn yksilötestien avulla. (Holopainen & Kairaluoma & Nevala & Ahonen & Aro 2004.)

Lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille on yksilötutkimuksena toteutettava valtakunnallisesti standardoitu lukivaikeuden diagnostinen testi, joka sisältää välineitä lukemisen tarkkuuden, lukemisen sujuvuuden ja oikeinkirjoitustaidon sekä luetun ymmärtämisen taitojen yksilölliseen arviointiin. Testi koostuu sanatasoisen lukemisen (sanat ja epäsanat, oikeellisuus ja nopeus) ja kirjoittamisen (sanat ja epäsanat, oikeellisuus) sekä tekstin lukemisen (ääneen lukeminen, oikeellisuus ja nopeus) sekä luetun ymmärtämisen tehtävistä. Testissä kartoitetaan myös lukivaikeuksiin liittyviä taustatietoja. (Nevala & Kairaluoma & Ahonen & Aro & Holopainen 2006.)

Ylioppilastutkintolautakunta luokittelee lukivaikeuden vaikeusasteen neliportaisella asteikolla: ei häiriötä, lievä häiriö, keskivaikkea häiriö ja vaikea häiriö. Lukihäiriö otetaan huomioon erityisjärjestelyillä koetilanteessa tai yhden arvosanan korotuksella. Erityisjärjestelyjen myöntäminen edellyttää lausuntoa kahdelta asiantuntijalta. Ensimmäisen lausunnon antajan tulee olla lukihäiriöön perehtynyt erityisopettaja, psykologi, puheterapeutti tai lääkäri. Lausunnon täyttää lausunnon antajan lisäksi lukion opettajat sekä opiskelija itse. Toinen lausunto on erikoislääkärin lausunto, jonka antaa lastenneurologi, neurologi tai foniatri. Lausuntojen pohjana käytetään erilaisia lukitestejä. (www.ylioppilastutkinto.fi)

2.4 Lukivaikeuden vaikutus opiskeluun ja opiskelun jälkeiseen elämään

Lukemisen ja kirjoittamisen taitoalueita ovat tekninen lukeminen, luetun ymmärtäminen, oikeinkirjoitus ja tuottava kirjoittaminen. Opiskelijalla voi olla ongelmia joko yhdellä tai useammalla näistä taitoalueista. Lukeminen voi olla hidasta ja virhealtista. Uusien asioiden omaksuminen lukemalla on hidasta. Tekstin itsenäinen työstäminen on työlästä. Epäonnistumisen kokemus johtaa motivaation ja opiskelun laskemiseen. (Kairaluoma & Ahonen & Aro & Kakkuri & Laakso & Peltonen & Wennström 2010.)

Lukivaikeus ilmenee oppimistilanteissa seuraavasti:

- lukeminen, kirjoittaminen ja kuuntelu samanaikaisesti on vaikeaa
- kuunteleminen näkemättä puhujaa on hankalaa
- taululta tai piirtoheittimeltä kopiointi on hidasta
- kielellisesti vaikeassa opeteltavassa asiassa, joka mahdollisesti vaatii paljon lukemista ja kirjoittamista, pääasioiden löytäminen ja ymmärtäminen on hitaampaa
- yksittäisetkin vieraat/pitkät sanat saattavat jumiuttaa lukemisen ja haitata ymmärtämistä
- opettajan monimutkainen kieli tai pitkät kirjalliset ohjeet ovat usein esteenä työn aloittamiselle
- työskentelyaika tunnilla ja kokeissa ei riitä
- opiskelustrategioiden opiskelu vie enemmän aikaa
- jännittäminen ja stressi vievät energiaa ja haittaavat huomiokykyä

Kirjoittamisen pulmia ovat muun muassa seuraavat:

- ei hallitse kirjain-äännevastaavuuksia tai oikeinkirjoitussääntöjä
- kirjainten motorinen tuottaminen on vaikeaa, käsiala voi olla huonoa
- ei osaa suunnitella työskentelyä
- ei osaa kääntää ajatuksiaan kirjoitukseksi
- oman tekstin lukeminen vaikeaa
- ei osaa arvioida kirjoituksensa ymmärrettävyyttä

Vieraiden kielten sanaston oppiminen ja lauserakenteiden ymmärtäminen on vaikeaa. Ongelmia voi olla myös äidinkielessä, matematiikassa ja ammattiaineissa. (Takala 2006.)

Henkilö, jolla on lukivaikeus, pitää itseään huonona, laiskana, haluttomana oppimaan, erilaisena ja tyhmänä. Hän epäilee omaa kykyään selviytyä koulussa ja sen jälkeisessä elämässä. Epäonnistumisen pelko ja suorituspainet uuvuttavat, masentavat ja tekevät

passiiviseksi. Koulun arviointi- ja palautejärjestelmä vahvistaa henkilön käsitystä itsestään huonona, tyhmänä ja heikosti menestyvänä. (Takala 2006.)

Lukivaikeuksisilla opiskelijoilla on usein heikot opiskelustrategiat ja metakognitiiviset taidot. He valitsevat usein lyhyen koulutuksen, keskeyttävät opintojaan, alisuoriutuvat. Mahdolliset huonot muistot koulusta vähentävät lukemisen harrastusta ja myös ammatillista lukemista. (Paananen 2006.)

Opettaja, vuorovaikutussuhde hänen ja opiskelijan välillä sekä opettajan toiminta ovat hyvin merkittäviä yksilön identiteetin rakentumisessa. Sukulaiset, ystävät ja muut läheiset muodostavat yksilöä ja hänen toimintaansa tukevan sosiaalisen verkoston. (Paananen 2006.)

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet eivät ole ainoastaan kouluun ja opiskeluun liittyvä ilmiö. Vaikeudet voivat ilmetä myös aikuisiällä työssä ja jokapäiväisessä elämässä. Lukivaikeus voidaan tulkita riskiksi, joka voi johtaa syrjäytymiseen. Tällöin sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä. (Paananen 2006.)

Lukivaikeuksiset henkilöt kokevat diagnoosin saamisen positiiviseksi asiaksi, koska diagnoosi paljastaa, että vaikeudet eivät johdu älykkyydestä, ja tyhmän, huonon, oppimishaluttoman ja huonosti menestyvän leima poistuu. He saavat yksilöllistä tietoa omasta lukivaikeudestaan, sen vaikeusasteesta ja ilmenemisestä. Tiedot omista vahvuuksista ja kehittymistarpeista auttavat heitä tiedostamaan, ymmärtämään ja suhteuttamaan lukivaikeuteen kytkeytyviä muita vaikeuksia. Diagnoosin saatuaan henkilöt alkavat rakentaa identiteettiään, sopeutua lukivaikeuteen, kamppailla sen kanssa, neuvotella ja jopa vastustaa lukivaikeuttaan. He pyrkivät löytämään toimintaympäristöjä, joissa he voivat toimia omana itsenään ja pystyvät sopeutumaan lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksista huolimatta. (Paananen 2006.)

Soili Paananen kuvaa väitöskirjassaan Dysleksia, identiteetti ja biografinen oppiminen viisi laadullisesti erilaista lukivaikeuden eli dysleksian, kuten hän lukivaikeutta nimitää, oppimisprosessityyppiä:

- sopeutuva oppiminen

- lukivaikeuden aiheuttama ristiriita ja sen tietoinen hallinta
- merkitysperspektiivin muutos
- oppimisen vastustaminen
- emansipaatio ja rekonstruktiointi

Lukivaikeuden oppimisprosessit eroavat toisistaan, mutta niillä on myös yhdistäviä teki-
joita. Kun lukivaikeuksiset henkilöt tiedostavat oman vaikeutensa ja ymmärtävät sen
merkityksen heidän elämässään, he luovat omia selviytymiskeinojaan ja pyrkivät sopeu-
tumaan lukivaikeuteensa. (Paananen 2006.)

Joku sopeutuu lukivaikeuteensa, toinen ottaa tietoisesti haltuun lukivaikeuden aiheutta-
man ristiriidan, kolmannen elämässä tapahtuu ratkaiseva käänne ja sen myötä käsitys
itsestä ja omasta lukivaikeudesta muuttuvat, neljäs vastustaa oppimista mutta selviytyy
silti, viides tiedostaa oman lukivaikeutensa vasta aikuisena, voimaantuu ja ryhtyy sitten
rakentamaan identiteettiään uudelleen. Selviytymisstrategiat ovat yksilöllisiä. Konkreet-
tisia selviytymiskeinoja ovat omien kirjoitusvirheiden tiedostaminen ja hallinta oikolu-
kuohjelmien avulla, kirjoittamista ja lukemista edellyttävien tilanteiden välttely sekä
lukivaikeuden salaaminen. Itselle sopivat valinnat ovat positiivisia luovia selviytymis-
keinoja. (Paananen 2006.)

3 YHDENVERTAINEN METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU

Metropolia Ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä, jonka ammattikorkeakoulun halli-
tus on hyväksynyt 15.6.2010, viitataan 18§:ssä yhdenvertaisuuteen seuraavasti:

”Metropoliassa tuetaan opiskelun esteettömyyttä siten, että opiskelija voi
opiskella ja toimia yhdenvertaisesti korkeakouluyhteisössä. Yhdenvertai-
suuteen liittyvät kriteerit ja toimintatavat on määritelty Metropolian yh-
denvertaisuusohjelmassa. Todetuissa luki- ja kirjoitusvaikeuksissa voidaan
soveltaa 15§:n mukaista poikkeusmenettelyä kielitaitovaatimukseen.”

Tutkintosäännön 15§ käsittelee ammattikorkeakoulututkinnon edellyttämää kielitaitoa
seuraavasti:

”Opiskelijan tulee ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvissä opinnoissa tai muulla tavalla osoittaa saavuttaneensa:

1) sellaisen suomen ja ruotsin kielen taidon, joka julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) mukaan vaaditaan korkeakoulututkintoa edellyttävään virkaan kaksikielisellä virka-alueella ja joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen; sekä (16.6.2004/497)

2) sellaisen yhden tai kahden vieraan kielen kirjallisen ja suullisen taidon, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen.

Suomen kielen taito osoitetaan pakollisissa suomen kielen opinnoissa ja opintoihin liittyvissä kokeissa tai kypsyysnäytteessä. Ruotsin kielen taito osoitetaan pakollisissa ruotsin kielen opinnoissa ja niihin liittyvissä kokeissa tai kypsyysnäytteessä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske opiskelijaa, joka on saanut koulusivistyksensä muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, eikä opiskelijaa, joka on saanut koulusivistyksensä ulkomailla. Tällaisen opiskelijan tulee opintojensa alussa esittää selvitys koulusivistyksen hankkimisesta muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä tai ulkomailla ja tehdä kielitaitoa koskeva poikkeusesitys. Opiskelijan osoittama kielitaito ilmoitetaan tutkintotodistuksessa. Metropolia määrittelee opiskelijan kielitaitovaatimukseen liittyvät kriteerit ja toimintatavat tarkemmin ohjeessa kieliopinnoista.” (Metropolian tutkintosääntö.)

Kun tutkintosäännössä viitataan 15§:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn, tarkoitettaneen ohjetta kieliopinnoista, jota ei ole vielä hyväksytty.

Metropolia Ammattikorkeakoulun ”Yhdenvertaisuusohjelma opiskelijoille, henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille sekä hakijoille” on hyväksytty rehtorin päätöksellä 8.3.2010, päätös 7§.

Yhdenvertaisuusohjelman lähtökohtana on, että Metropolian opiskelijat, henkilöstö ja yhteistyökumppanit sekä opiskelijaksi hakijat toimivat ominaisuuksistaan riippumatta

yhdenvertaisesti. Tavoitteena on, että Metropoliaassa opiskellaan ja työskennellään turvallisessa, välittävässä, yhteisöllisessä ja esteettömässä toimintakulttuurissa. Oppimis- ja työskentely-ympäristössä varmistetaan toimijoiden yksilölliset tarpeet siten, että opintojen tavoitteellinen eteneminen ja työskentely ovat mahdollisia.

Yhdenvertaisuusohjelman luvussa 7 Vammaisuus ja terveydentila sanotaan, että

”Ihmisellä voi olla myös oppimisvaikeuksia, jotka ilmenevät esimerkiksi lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksina. Tällaiset vaikeudet eivät johdu välttämättä sairaudesta tai vammasta vaan voidaan katsoa, että vaikeudet ovat ihmisen ominaisuuksia. Opiskelijalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus päättää, mitä hän kertoo yhteisönsä henkilöille terveydentilastaan tai vammastaan. Opiskelu- tai työpaikassa sekä työtehtävissä tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyitä. Metropolian viestintää (verkkosivut, oppaat, esitteet, opetusmateriaali, asiakirjat) kehitetään kaikkien saavutettavaan muotoon.”

Luvussa 9 Yhteenveto ja suositukset todetaan, että opiskelijan apuna ovat opinto-ohjaajat, kuraattorit ja opintopsykologi. Yhdenvertaisuustyöryhmä esittää mm. seuraavat suositukset:

”...

4. Aloitetaan kevätlukukaudella 2010 erityisen tuen järjestäminen koulutuksessa oleville opiskelijoille (Ks. liite 1).

5. Kartoitetaan lukitestien aloittaminen.

6. Selvitetään ”erityisopetuksen” yliopettajan tarve ja tarvittaessa tehdään esitys tehtävän perustamiseksi vuoteen 2012 mennessä.

7. Perustetaan erityisopetuksen ryhmä, johon kuuluu erilaisia asiantuntijoita.

8. Tuotetaan erilaisten oppijoiden Open oppaita. Yhdenvertaisuushankkeen tuotoksena valmistuu ”Lukivaikeuksinen AMK-opiskelija – Opas Metropolia Ammattikorkeakoulun opettajille”.

... ”

Metropolia Ammattikorkeakoulun Yhdenvertaisuusohjelman liitteessä 1 kerrotaan opiskelun erityisjärjestelyistä seuraavaa:

”Opiskelun erityisjärjestelyiden tavoitteena on edistää yhdenvertaisuuden toteutumista koulutukseen hakeutumisessa ja koulutuksen läpäisemisessä. Erityisjärjestelyt toteutetaan yksilöllisen tuen muodossa. Erityisen tuen tarve opiskelussa voi olla äkillinen tai se on voinut olla tiedossa jo opintojen alkuvaiheessa. Se voi liittyä elämäntilanteeseen, fyysiseen tai psyykkiseen sairauteen, psyykkiseen uupumiseen, vammaan, lukemiseen, kirjoittamiseen tai muuhun oppimiseen liittyvään vaikeuteen, erilaiseen kieli- tai kulttuuritaustaan. Tarvittaessa opiskelijalla, jolla on erityisiä tuen tarpeita, on mahdollisuus hakea yksilöllistä pedagogista tukea opintojensa aikana niin lähi- ja etäopiskelussa kuin työelämäharjoittelussakin. Yksilöllisiä järjestelyitä voidaan toteuttaa koko opiskelupolun ajan tai kun tuen tarve on lyhytaikaista. Erityisjärjestelyiden sisältö ja toteutus määrittyy opiskelijan tarpeiden, elämäntilanteen ja opiskelutilanteen luonteen mukaan. Pedagoginen tuki voi koskea valintaprosessia, erilaisia opetus- ja ohjaustilanteita, oppimisympäristöjä ja tenttitilanteita. Tuki voi olla muodoltaan yksilöllisiä opetusjärjestelyitä koskevaa, opetusmateriaaleja koskevaa tai yhteiskunnan kustantamaa avustavan henkilön palveluita ja apuvälineiden käyttömahdollisuutta.

Opiskelija voi ottaa puheeksi tarvitsemansa tuen joko opettajatutorin tai opinto-ohjaajan kanssa. Jos tuen tarve on tiedossa jo opintojen alkuvaiheessa, opiskelija voi merkitä sen HOPSiinsa. Yksilöllisiä pedagogisia tukijärjestelyitä opiskelija voi hakea erillisellä lomakkeella, johon hän liittää tarvittaessa asiantuntijan lausunnon erityisestä tuen tarpeesta. Lukivaikeuden ollessa kyseessä, lausunnoksi riittää Metropolian erityisopettajan tekemä lukitestausta ja lausunto. Hakemus toimitetaan opinto-ohjaajalle, jonka kanssa opiskelija keskustelelee ja sopii yksilöllisistä tukimahdollisuuksista. Tämän jälkeen hakemus toimitetaan koulutuspäällikölle hyväksyttäväksi.

Koulutuspäällikkö toimittaa pedagogisesta tuesta myönnetyn kirjallisen päätöksen opiskelijalle ja opinto-ohjaajalle. Opinto-ohjaaja tiedottaa päätöksestä opettajatutorille, joka tekee siitä merkinnän HOPSiin. Koulutus-

päällikkö päättää myös resursseista opettajien työaikasuunnitelmia laadittaessa.” (Metropolian yhdenvertaisuusohjelma.)

Kaikkia näitä tutkintosäännössä ja yhdenvertaisuusohjelmassa mainittuja toimenpiteitä ei vielä toteuteta käytännössä kaikilla koulutusaloilla eikä kaikissa koulutusohjelmissa.

4 METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULUN TEKNIIKAN JA LIIKENTEEEN ALAN OPISKELIJOIDEN LUKIVAIKEUDET

Vuodesta 2005 lähtien Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian ja sittemmin Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikka ja liikenne -koulutusalan Helsingin koulutusohjelmien opiskelijoiden ruotsin ja englannin lähtötaso testataan opintojen alussa tietokonepohjaisella testillä, jossa testataan lukemista, tilannereagointia, sanaston hallintaa ja rakenteiden hallintaa. Syksyllä 2010 myös osa Leppävaaran yksikön tekniikan opiskelijoista suoritti tasotestin. Osa opiskelijoista voi tarvita kaikille pakollisia ammatillisia kieliopintoja edeltäviä valmentavia opintoja, koska ammatillisissa kieliopinnoissa ei enää opiskella perusrakenteita, -tilanteita eikä -sanastoa. Valmentava opetus antaa opiskelijalle mahdollisuuden parantaa omaa lähtötasoaan ennen ammatillisten kieliopintojen alkua.

Testin aluksi opiskelija antaa taustatietonsa: pohjakoulutus (esim. lukio, aol), todistusarvosana kyseisessä kielessä, yo-tutkinnon arvosana ja opintojen laajuus (A1, A2, B1, B2, C), kulunut aika vuosissa opintojen päättymisestä, lukivaikeus, ikä.

Opiskelijahallintojärjestelmä Winha Pron käyttötarkoitus on opiskelijoiden ja heidän opinto- ja suoritustietojaan koskevien tietojen ylläpito sekä erilaisten opintoihin liittyvien otteiden, todistusten ja raporttien tuottaminen sekä tiedonsiirrot viranomaisille. Metropolia Ammattikorkeakoulun Winha Pro -arkistosta sain käyttööni tiedot vuodesta 2005 lähtien eronneet ja vuodesta 2008 lähtien valmistuneet opiskelijat. Lukivaikeudetaan ilmoittaneiden englannin tasotestiin osallistuneiden opiskelijoiden tietoja vertasin Winha Pron arkistoimiin tietoihin eronneista ja valmistuneista opiskelijoista.

4.1 Kielitasotestin suorittaneiden opiskelijoiden lukivaikeudet

Tarkastelun kohteeksi valitsin englannin kielen tasotestit. Opiskelijan taustatiedot ruotsin ja englannin kielten testissä ovat samat lukuun ottamatta todistusarvosanaa, yotutkinnon arvosanaa, opintojen laajuutta ja kyseisen kielen opintojen päättymisestä kulunutta aikaa vuosissa.

Vuosittaiseksi tarkasteluajanjaksoksi valitsin 1.8.-31.7. Syksyn 2010 kielitasotestitulokset ovat ajalta 1.8.-20.9.2010. Kaikki syksyllä 2010 aloittaneet opiskelijat, mm. kone- ja tuotantotekniikan opiskelijat sekä aikuisopiskelijat, eivät olleet vielä 20.9.2010 mennessä suorittaneet testiä, vaan suorittavat sen viimeistään kieliopintojen alkaessa.

Vaihtelu kielitasotestiin osallistuneiden määrässä eri vuosina johtuu monista eri syistä. Ensimmäisenä vuonna, siis vuonna 2005, kielitasotestin suorittivat lähes kaikki opintonsa aloittaneet opiskelijat, mutta sen jälkeen osallistuneiden määrä on laskenut. Vuonna 2005 tekniikan ja liikenteen alan nuorten koulutuksen aloituspaikkoja oli 750 ja tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen aloituspaikkoja 165, yhteensä 915. Vuodesta 2006 lähtien kaikki tasotestien valvojat eivät ole velvoittaneet opiskelijoita täyttämään taustatietojaan, jos heillä on esimerkiksi ylioppilaskirjoituksen ruotsissa tai englannissa saavutettu tulos magna cum laude approbatur, eximia cum laude approbatur tai laudatur, tai heidät on vapautettu kieliopinnoista aiempien opintojen puuttuessa, esim. maahanmuuttajat, tai heidän äidinkieltensä on jokin muu kuin suomen kieli. Osa opiskelijoista on katsonut omaavansa niin heikon lähtötason kielessä, että on ilmoittautunut suoraan valmentaville kursseille. Läheskään kaikki aloittavat aikuisluokat eivät ole suorittaneet kielitasotestiä.

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma aloitti Metropoliaassa ensimmäisen kerran vuonna 2008. Elektroniikan, maanmittaustekniikan ja talotekniikan opiskelijat suorittivat kielitasotestin syksyllä 2010 ensimmäistä kertaa.

Koska kaikki aloittavat opiskelijat eivät suorita kielitasotestiä, en ole verrannut kielitasotestiin osallistuneiden määriä aloittaneiden opiskelijoiden lukumäärään vuositasona. Tavoitteeni oli selvittää, kuinka paljon lukivaikeuksisia opiskelijoita on Metropolia Ammattikorkeakoulussa ja onko tarvetta ohjata ja tukea heitä opinnoissaan.

Opiskelijat suorittavat kielitasotestin opintojensa alkuvaiheessa. Heillä ei ole vielä kuvaa ammattikorkeakouluopintojen vaativuudesta, eikä se selitä lukivaikeutta epäilevien opiskelijoiden määrää.

Kielitasotestin taustatiedoissa opiskelijan vastausvaihtoehdot lukihäiriöön ovat

- ei (n)
- kyllä, lukivaikeus, todettu (y)
- kyllä, lukivaikeus, oma arvio (p)

Kielitasotestien tuloksista selvitin vuosittain kielitasotestiin osallistuneiden määrän, opiskelijoiden määrän, joilla on todettu lukivaikeus, ja opiskelijoiden määrän, jotka epäilevät itsellään olevan lukivaikeus. Taulukossa 1 on esitetty yhteenveto opiskelijamäärästä eriteltynä sen mukaan, onko lukivaikeus todettu vai onko opiskelijalla epäily lukivaikeudesta. Taulukossa ovat myös lukivaikeuksisten opiskelijoiden prosentuaaliset osuudet kielitasotestiin osallistuneiden joukossa.

Taulukko 1. *Lukivaikeus Metropolia Ammattikorkeakoulun kielitasotestiin osallistuneiden tekniikka ja liikenne -alan opiskelijoiden keskuudessa (N=4253) vuosina 2005 - 2010.*

Kielitasotestin suorittamisvuosi	Kielitasotestiin osallistuneet, yhteensä	Lukivaikeus, todettu	% osallistuneista	Lukivaikeus, oma arvio	% osallistuneista	Lukivaikeus, yhteensä	% osallistuneista
2005	905	49	5,4	49	5,4	98	10,8
2006	739	23	3,1	31	4,2	54	7,3
2007	671	17	2,5	33	4,9	50	7,5
2008	686	36	5,2	31	4,5	67	9,8
2009	718	33	4,6	35	4,9	68	9,5
2010	534	36	6,7	30	5,6	66	12,4
Yhteensä	4253	194	4,6	209	4,9	403	9,5

Taulukosta käy ilmi, että vuonna 2005, jolloin kielitasotestiin osallistuivat lähes kaikki tekniikan ja liikenteen alalla opintonsa aloittaneet opiskelijat eli 4253 opiskelijaa, lukivaikeudestaan ilmoittaneiden opiskelijoiden prosentuaalinen osuus oli melko korkea eli 10,8 %. Vuonna 2010 kielitasotestiin osallistui 20.9.2010 mennessä 534 opiskelijaa, ja lukivaikeudestaan ilmoittaneiden opiskelijoiden prosentuaalinen määrä on 12,4 %. Pro-

senttiosuuksista voi havaita, että lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrä Metropolia ammattikoulun tekniikka ja liikenne -alalla on lisääntymässä.

Tekniikan ja liikenteen alalla vuonna 2007 aloittaneet opiskelevat lukuvuonna 2010 - 2011 viimeistä vuottaan normiaikaisena. Vuodesta 2007 alkaen kielitasotestin suorittaneista 251 opiskelijaa, joilla on joko todettu lukivaikeus tai jotka epäilevät heillä olevan lukivaikeus, opiskelee tällä hetkellä Metropolia Ammattikorkeakoulussa, elleivät he ole keskeyttäneet opintojaan.

4.1.1 Lukivaikeus englannin kielen testitulosten mukaan eriteltynä

Yhteinen eurooppalainen viitekehys tarjoaa Euroopan maille yhteisen pohjan kielten opinto-ohjelmien, opetussuunnitelmien perusteiden, tutkintojen, oppikirjojen ym. laadintaan. Se kuvaa, mitä oppijoiden olisi opittava kielellä tekemään pystyäkseen käyttämään sitä viestintään ja mitä tietoja ja taitoja heidän olisi kehitettävä, jotta viestintä olisi tehokasta. Kuvauksissa otetaan huomioon myös kielen kulttuurikonteksti. Viitekehysessä määritellään ne kielitaidon tasot, joiden avulla oppijoiden edistymistä voidaan mitata oppimisen eri vaiheissa koko elämän ajan. (Eurooppalainen viitekehys.)

Metropolian kielitasotestin tulokset noudattavat yhteisen eurooppalaisen viitekehysten määrittelemää kielitaidon tasoluokittelua:

C2	mestarin taso	taitava kielenkäyttäjä
C1	taitajan taso	
B2	osaajan taso	itsenäinen kielenkäyttäjä
B1	kynnystaso	
A2	selviytyjän taso	perustason kielenkäyttäjä
A1	alkeistaso	

Suomessa sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa lähtötasovaatimukseksi on toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi) määritelty eurooppalaisen viitekehysten mukainen taso B1. Englannin kielessä lähtötasoksi on määritelty taso B2. Ammattikorkeakoulun kieliopinnot syventävät kieli- ja viestintätaitoa työelämän ja ammatin tarpeisiin.

Kielitasotestin tulokset jakautuvat eurooppalaisen viitekehyksen luokittelun mukaan. Englannin kielen tasotestiin osallistuneiden tekniikka ja liikenne -alan opiskelijoiden lukivaikeus voidaan selvittää englannin kielen taitotason mukaan, ja tulokset käyvät ilmi alla olevasta taulukosta 2.

Taulukko 2. Metropolia Ammattikorkeakoulun englannin kielen tasotestiin osallistuneiden tekniikka ja liikenne -alan opiskelijoiden lukivaikeudet kielitasotestin tulosten mukaan (N=403)

	A1 todettu	A1 oma arvio	A2 todettu	A2 oma arvio	B1 todettu	B1 oma arvio	B2 todettu	B2 oma arvio	yli B2 todettu	yli B2 oma arvio	MEL* todettu	MEL* oma arvio	Yhteensä
2005	16	15	8	11	10	8	13	13	2	2			98
2006	9	11	8	4	2	8	2	7	1	1		1	54
2007	2	8	4	6	4	7	2	8		2	5	2	50
2008	10	5	11	4	8	6	6	8	1	6		2	67
2009	8	10	3	8	5	4	9	7	6	4	2	2	68
2010	11	9	4	5	7	7	7	6	7			3	66
Yhteensä	56	58	38	38	36	40	39	49	17	15	7	10	403

*MEL =ylioppilaskirjoituksissa arvosanan magna cum laude approbatur, eximia cum laude approbatur tai laudatur saavuttaneet

Taulukosta käy ilmi, että merkitsevästi eniten lukivaikeuksia on heikoimmilla eli taitotasoltaan A1 olevilla opiskelijoilla. Taitotasoltaan A2 , B1 ja B2 olevilla opiskelijoilla lukivaikeuden määrä on samaa luokkaa, mutta taitotasoltaan yli B2 ja ylioppilaskirjoituksissa arvosanan magna cum laude approbatur, eximia cum laude approbatur tai laudatur saaneet opiskelijat ilmoittavat merkitsevästi vähemmän lukivaikeudestaan.

4.1.2 Lukivaikeus pohjakoulutuksen mukaan

Yleisen hakukelpoisuuden ammattikorkeakouluun antavat:

- lukion oppimäärä tai ylioppilastutkinto
- International Baccalaureate-, Reifeprüfung- tai European Baccalaureate -tutkinto
- opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto
- ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/98) tarkoitettu ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettu, laajuudeltaan vähintään kolmivuotinen ammatillinen perustutkinto tai sitä vastaava aikaisempi tutkinto
- nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetussa laissa (391/91) tarkoitettut vähintään kolmivuotiset yhdistelmäopinnot
- ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/98) tarkoitettu laajuudeltaan vähintään kolmivuotinen ammatillinen perustutkinto, ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai näistä vastaava aiempi tutkinto
- ulkomainen tutkinto, joka antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin siinä maassa, missä tutkinto on suoritettu.

Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu hakija, jolla ammattikorkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot.

Metropolia Ammattikorkeakoulun ruotsin ja englannin kielitasotestin taustatiedoissa opiskelija täyttää kohdan, jossa kysytään hänen pohjakoulutustaan. Vastausvaihtoehdot ovat Winha Pro –opiskelijahallintojärjestelmän mukaiset:

KKM	Ylioppilastutkinto/ammattillinen perustutkinto
OPT	Opistotutkinto/amm. korkea-asteen tutkinto
ERH	Erikoistapausvalinta, tutkinto on
AOL	Ammatillinen perustutkinto/kouluasteen tutkinto
LUK	Lukio/ylioppilas

Tarkastelin lukivaikeutta englannin kielitasotestin suorittaneiden lukivaikeudestaan ilmoittaneiden opiskelijoiden keskuudessa heidän pohjakoulutuksensa mukaan eriteltynä (N=403).

Lukivaikeus on todettu 132 lukiotaustaisella opiskelijalla ja 5 sekä ylioppilastutkinnon että ammatillisen perustutkinnon suorittaneella opiskelijalla, siis yhteensä 137 opiskelijalla, ja 111 lukiotaustaista opiskelijaa epäilee itsellään olevan lukivaikeus.

Lukivaikeus on todettu 52 ammatillisen perustutkinnon suorittaneella opiskelijalla. Taulukosta käy ilmi, että 86 opiskelijaa, joilla on ammatillinen perustutkinto, epäilee itsellään olevan lukivaikeus.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneista enemmistö epäilee itsellään olevan lukivaikeuden, kun taas lukiotaustaisten opiskelijoiden enemmistöllä lukivaikeus on todettu.

Taulukko 3. Lukivaikeus pohjakoulutuksen mukaan.

	AOL		LUK		LUK+AOL		Opisto/Amm. korkea-aste		Erikoistapausvalinta		Muu	Yhteensä
	luki todettu	luki epäily	luki todettu	luki epäily	luki todettu	luki epäily	luki todettu	luki epäily	luki todettu	luki epäily		
2005	17	25	30	24			1				1	98
2006	7	12	12	18	1	1	1				2	54
2007	1	11	16	21							1	50
2008	6	10	29	19	1	2						67
2009	10	16	20	17	2	2			1			68
2010	11	12	24	12	1	1		1		1		66
Yhteensä	52	86	132	111	5	6	2	1	1	1	4	403

4.1.3 Lukivaikeus koulutusohjelmittain

Vuodesta 2005 lähtien suoritetuista kielitasotestituloksista selviää lukivaikeuksisten opiskelijoiden kokonaismäärä tekniikka- ja liikenne -alalla eri koulutusohjelmissa. Taulukossa 4 on esitetty lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrä koulutusohjelmittain.

Koulutusohjelmien leimaamisen vuoksi en verrannut lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrää opiskelijoiden kokonaismääriin eri koulutusohjelmissa, koska tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, onko Metropolia Ammattikorkeakoulussa opiskelijoita, joilla on joko todettu lukivaikeus tai epäily lukivaikeudesta, ja onko tarvetta erityisen tuen järjestämiseen.

Taulukko 4. Lukivaikeus koulutusohjelmittain.

Kielitasotestin suorittamisvuosi		2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
Auto- ja kuljetus- tekniikka	lukivaikeus todettu	4	1	2	4	6	4	49
	lukivaikeus epäily	3	5	6	4	4	6	
Elektroniikka	lukivaikeus todettu						2	3
	lukivaikeus epäily						1	
Hyvinvointiteknologia	lukivaikeus todettu				2	2	2	11
	lukivaikeus epäily				2	2	1	
Kone- ja tuotantotek- niikka	lukivaikeus todettu	8	2	3	2	3		40
	lukivaikeus epäily	2	6	4	5	5		
Laboratorioala	lukivaikeus todettu	3	1	2	4	3	1	23
	lukivaikeus epäily	4	1	1	1	2		
Maanmittaustekniikka	lukivaikeus todettu						6	11
	lukivaikeus epäily						5	
Rakennustekniikka	lukivaikeus todettu	9	6	5	9	6	8	91
	lukivaikeus epäily	9	5	6	11	8	9	
Sähkötekniikka	lukivaikeus todettu	10	7	2	5	8	5	78
	lukivaikeus epäily	7	8	8	6	7	5	
Talotekniikka	lukivaikeus todettu						5	6
	lukivaikeus epäily						1	
Tietotekniikka	lukivaikeus todettu	15	6	3	10	3	2	82
	lukivaikeus epäily	21	6	6	1	7	2	
Tuotantotalous	lukivaikeus todettu	2				2	1	9
	lukivaikeus epäily	1		2	1			
Yhteensä		98	54	50	67	68	66	403

Hyvinvointiteknologia koulutusohjelma aloitti vuonna 2008, elektroniikan, maanmittaustekniikan ja talotekniikan opiskelijat osallistuivat syksyllä 2010 ensimmäisen kerran kielitasotestiin.

Taulukosta 4 voisi päätellä, että rakennustekniikan ja tietotekniikan koulutusohjelmissa olisi suhteessa enemmän lukivaikeuksisia opiskelijoita, mutta näissä koulutusohjelmissa aloituspaikkoja on ollut enemmän kuin muissa koulutusohjelmissa.

4.2 Eronneet ja valmistuneet lukivaikeuksiset opiskelijat

Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikka ja liikenne -alalla vuonna 2005 aloittaneet opiskelijat ovat normiajassa valmistuneet vuonna 2009, vuonna 2006 aloittaneet vuonna 2010. Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmästä olen selvittänyt vuodesta 2005 lähtien eronneet ja vuodesta 2008 lähtien valmistuneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet englannin tasotestiin osallistuneet opiskelijat.

Taulukko 5. Vuosina 2005 - 2010 kielitasotestiin osallistuneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet opintonsa keskeyttäneet, valmistuneet ja opintojaan jatkavat opiskelijat.

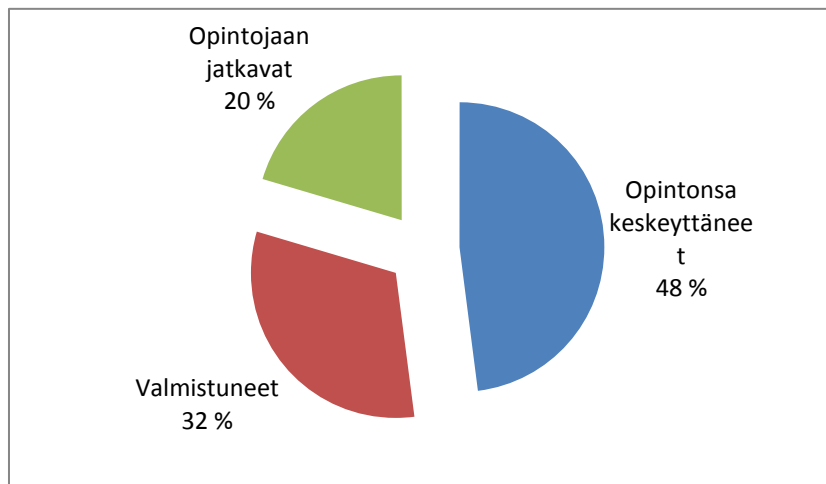
Kielitasotestin suorittamisvuosi		2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
Opintonsa keskeyttäneet opiskelijat	lukivaikeus todettu	19	12	6	5	3		106
	lukivaikeus epäily	28	10	10	6	7		
Valmistuneet opiskelijat	lukivaikeus todettu	19	3					41
	lukivaikeus epäily	12	7					
Opintojaan jatkavat opiskelijat	lukivaikeus todettu	11	8	11	31	30	36	256
	lukivaikeus epäily	9	14	23	25	28	30	
Yhteensä		98	54	50	67	68	66	403

Vuonna 2005 kielitasotestin suorittaneista opiskelijoista, joilla on todettu lukivaikeus (N=49), 19 opiskelijaa eli 39 % on keskeyttänyt opintonsa ammattikorkeakoulussa, 19

opiskelijaa eli 39 % on valmistunut, ja 11 opiskelijaa eli 22 % jatkaa syksyllä 2010 opintojaan edelleen.

Samana vuonna eli vuonna 2005 kielitasotestin suorittaneista opiskelijoista, jotka epäilivät itsellään olevan lukivaikeus (N=49), 28 opiskelijaa eli 57 % on keskeyttänyt opintonsa ammattikorkeakoulussa, 12 opiskelijaa eli 25 % on valmistunut ja 9 opiskelijaa eli 18 % jatkaa opintojaan vielä syksyllä 2010.

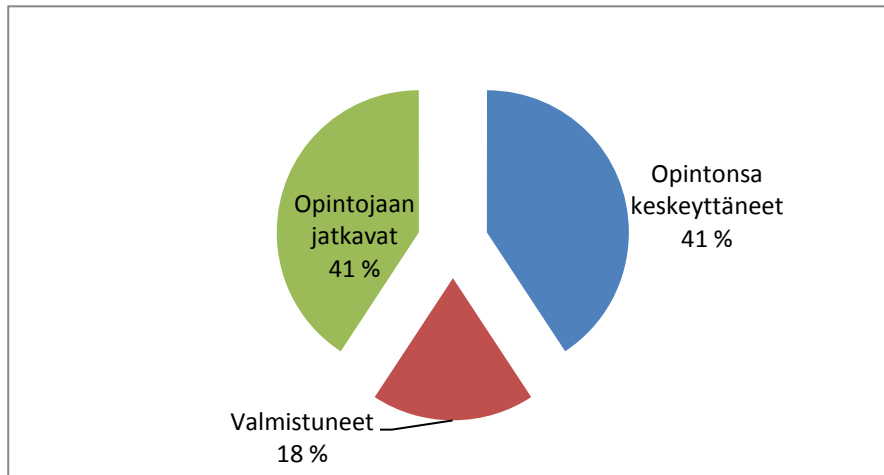
Kaikkia Metropolia Ammattikorkeakoulun tekniikan ja liikenteen alan vuonna 2005 kielitasotestin suorittaneita lukivaikeudestaan ilmoittaneita opiskelijoita (N=98) ja heidän keskeyttämistä, valmistumista ja opintojen jatkamista tarkastellaan graafisesti kuviossa 1.

Kuvio 1. Vuonna 2005 kielitasotestin suorittaneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet keskeyttäneet, valmistuneet ja opintojaan jatkavat opiskelijat.

Vuonna 2006 kielitasotestin suorittaneista opiskelijoista, joilla on todettu lukivaikeus (N=23), 12 opiskelijaa eli 52 % on eronnut ammattikorkeakoulusta, 3 opiskelijaa eli 13 % on valmistunut, 8 opiskelijaa eli 35 % jatkaa opintojaan syksyllä 2010. Samana vuonna kielitasotestin suorittaneista opiskelijoista, jotka itse epäilivät itsellään olevan lukivaikeus (N=31), 10 opiskelijaa eli 32 % on eronnut ammattikorkeakoulusta, 7 opiskelijaa eli 23 % on valmistunut ja 14 opiskelijaa eli 45 % jatkaa opintojaan edelleen syksyllä 2010.

Kaikkien vuonna 2006 lukivaikeudesta ilmoittaneiden keskeyttäneiden, valmistuneiden ja opintojaan jatkavien opiskelijoiden prosentuaaliset osuudet käyvät ilmi kuviosta 2.

Kuvio 2. Vuonna 2006 kielitasotestin suorittaneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet keskeyttäneet, valmistuneet ja opintojaan jatkavat opiskelijat.

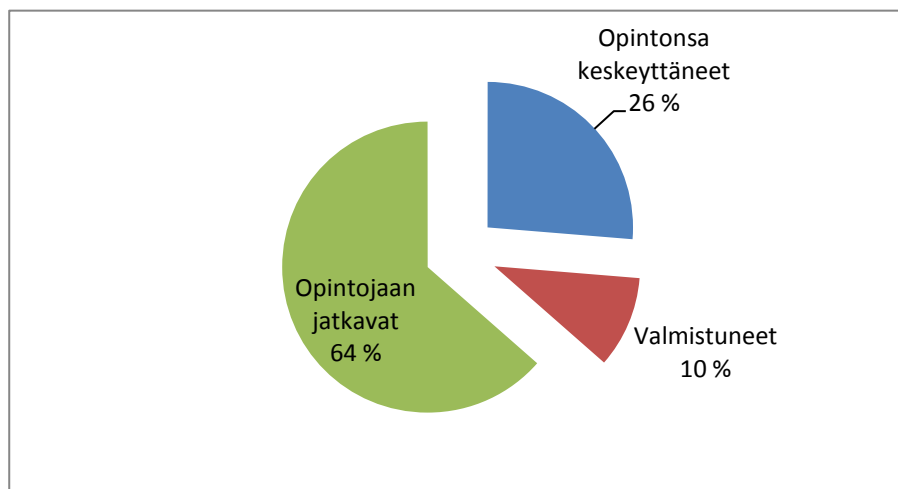
Vuonna 2005 ja 2006 opintonsa Metropolia Ammattikorkeakoulussa aloittaneet ovat normiajassa jo valmistuneet. Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmästä käy ilmi, että 42 kielitasotestin taustatiedoissa lukivaikeudestaan ilmoittanutta opiskelijaa jatkaa vielä syksyllä 2010 opintojaan. He ovat voineet olla opiskelun aikana poissaolevina, mutta opintojen etenemiseen voivat vaikuttaa myös muut syyt kuten esimerkiksi lukivaikeus. Vuonna 2007 opintonsa aloittaneet opiskelijat valmistuvat normiajassa keväällä 2011.

Luokittelin kaikki vuosina 2005 - 2010 kielitasotestiin osallistuneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet opiskelijat kahteen ryhmään: niihin, joilla on todettu lukivaikeus, ja niihin, jotka itse epäilevät heillä olevan lukivaikeus, ja tarkastelin heidän opintojen keskeyttämistään ja valmistumistaan prosentuaalisesti (taulukko 7).

Taulukko 7. Kaikkien vuosina 2005 - 2010 kielitasotestiin osallistuneiden lukivaikeudestaan ilmoittaneiden opintonsa keskeyttäneiden, valmistuneiden ja opintojaan jatkavien opiskelijoiden (N=403) prosentuaaliset osuudet.

Kielitasotestiin osallistuneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet (N=403)	Opiskelijat, joilla todettu lukivaikeus	Opiskelijat, jotka itse epäilevät heillä olevan lukivaikeus	Yhteensä
Opintonsa keskeyttäneet (N=106)	42 %	58 %	26 %
Valmistuneet (N=41)	54 %	46 %	10 %
Opintojaan jatkavat (N=256)	50 %	50 %	64 %

Kaikkien vuosina 2005 - 2010 Metropolia Ammattikorkeakoulun englannin kielitasotestiin osallistuneiden lukivaikeudestaan ilmoittaneiden opiskelijoiden keskeyttäminen, valmistuminen ja opintojen jatkaminen voidaan esittää myös graafisesti (kuvio 3).

Kuvio 3. Metropolia Ammattikorkeakoulun englannin kielen tasotestiin vuosina 2005 - 2010 osallistuneet lukivaikeudestaan ilmoittaneet opintonsa keskeyttäneet, valmistuneet ja opintojaan jatkavat opiskelijat.

4.2.1 Opintojen keskeyttämisen syyt

Taulukosta 8 käyvät ilmi Metropolia Ammattikorkeakoulun kielitasotestin suorittaneiden lukivaikeuksistaan ilmoittaneiden ammattikorkeakoulusta eronneiden opiskelijoiden Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmän mukaiset keskeyttämisen syyt.

Taulukko 8. Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmän mukaiset ammattikorkeakoulusta eroamisen syyt (N=109).

Eroamisen syy	Opiskelijat, joilla on todettu lukivaikeus	Opiskelijat, jotka itse epäilevät heillä olevan lukivaikeus	Yhteensä
M1 Toiselle koulutusalueelle samassa ammattikorkeakoulussa vaihtaminen	-	2	2
M2 Toiseen koulutusohjelmaan, samalla koulutusalueella, samassa ammattikorkeakoulussa vaihtaminen	7	6	13
E1 Eronnut/yliopistoon siirtyminen	1	1	2
E2 Eronnut/toiseen ammattikorkeakouluun siirtyminen	5	4	9
E 3 Eronnut/II-asteen oppilaitokseen siirtyminen	2	1	3
E4 Eronnut/muuhun oppilaitokseen siirtyminen	1	-	1
E5 Eronnut/ulkomaille opiskelemaan siirtyminen			
E6 Eronnut/työhön siirtyminen	2	8	10
E7 Eronnut/muu syy	5	13	18
E8 Opiskelu-oikeuden menettäneet, ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyöneet	22	29	51
E9 Opiskelu-oikeuden menettäneet, opiskelu-oikeusaika päättynyt	2	4	6
E10 Opiskelu-oikeuden menettäneet, ei aloittaneet	2	2	4
Yhteensä	49	70	119

Suurin osa kielitasotestiin osallistuneista lukivaikeudestaan ilmoittaneista opintonsa keskeyttäneistä opiskelijoista, yhteensä 51 opiskelijaa, on laiminlyönyt ilmoittautumisvelvollisuutensa. Syynä on muu muassa saattanut olla hidas eteneminen opinnoissa esimerkiksi oppimisvaikeuksien vuoksi.

Kielitasotestissä lukivaikeudestaan ilmoittaneet ammattikorkeakoulussa opiskeluoikeuden menettäneet ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyöneet ovat eronneet keskimäärin 1,5 vuoden kuluttua opintojen aloittamisesta. Joukossa on kolme opiskelijaa, jotka ovat menettäneet neljän opiskeluvuoden jälkeen opiskeluoikeuden laiminlyötyään ilmoittautumisvelvollisuuden.

Opiskeluoikeusaika päättyy 5 vuoden kuluttua opintojen aloittamisesta. 6 opiskelijaa on menettänyt opiskeluoikeuden, koska opiskeluoikeusaika on päättynyt.

Winha Pro -opiskelijahallintojärjestelmästä käy ilmi, että 15 opiskelijaa, jotka ovat ilmoittaneet lukivaikeudestaan, on ennen eroamistaan vaihtanut toiseen koulutusohjelmaan samassa ammattikorkeakoulussa. Yksi opiskelija on vaihtanut kaksi kertaa koulutusohjelmaansa ennen lopullista eroamistaan.

4.3 Lukivaikeuksien seulonta Metropolia Ammattikorkeakoulussa

Huhtikuussa 2010 Metropolia Ammattikorkeakoulussa järjestettyyn lukivaikeuksien seulontaan ilmoittautui 59 opiskelijaa, joista 24 oli tekniikan ja liikenteen alalta. Syksyn seulontatilaisuuksiin osallistujien määrä rajoitettiin 25:een, mutta mukaan otettiin muutama ylimääräinen ilmoittautuja siltä varalta, että kaikki eivät saavu paikalle ilmaiseen testiin. Marraskuussa 2010 järjestettyyn seulontaan ilmoittautui 28 opiskelijaa, joista 14 oli tekniikan ja liikenteen alalta, joulukuussa 2010 järjestettävään seulontaan on ilmoittautunut 29 opiskelijaa, joista 11 on tekniikan alalta.

Lukivaikeuksien seulontaan ilmoittautuneiden määrä osoittaa sen, että Metropolia Ammattikorkeakoulussa on tarvetta lukivaikeuksien tunnistamiseen. Opiskelijat, jotka epäi-

levät heillä olevan lukivaikeus, haluavat selvityksen asiasta. Jos lukivaikeus todetaan, he myös toivovat saavansa tukea ja ohjausta opinnoissaan.

Lukivaikeuksien seulontaan osallistuneille on lähetetty henkilökohtainen sähköpostiviesti seulonnan tuloksista. Muutama opiskelija, joilla lukiseulonnassa on todettu tuen olevan välttämätön, tarpeellinen tai suositeltava, on suorittanut yksilötestin, ja heille on laadittu lukiyhteenveto yksilötestin tuloksista.

4.3 Vapautukset

Metropolia Ammattikorkeakoulussa Winha Pro- opiskelijahallintojärjestelmän mukaiset opintojaksoilta vapautuksen syyt ovat taulukon 9 mukaiset.

Taulukko 9. Vapautuksen syyt.

EN	Ei aiempia englannin kielen opintoja
RU	Ei aiempia ruotsin kielen opintoja
AO	Ei käytössä
KS	Koulusivistys muulla kuin suoman tai ruotsin kielellä
LIIKU	L630/98 12 §
MU	Muu syy
OSAV	Osittain vapautettu
PU	Puuttuvat aiemmat opinnot
VAPAU	Vapautettu
AI	Äidinkieli

Opiskelijoille, jotka vapautetaan ruotsin ja/tai englannin opinnoista, vapautuksen syyksi opiskelijahallintojärjestelmään merkitään joko EN, RU, MU, PU tai VAPAU. Jos haluaa selvittää tarkasti lukivaikeuden vuoksi kieliopinnoista vapautettujen opiskelijoiden määrän, on tarkasteltava alkuperäisiä vapautusanomuksia kaikissa ammattikorkeakoulun tekniikka ja liikenne -alan yksiköissä.

4.4 Tulosten vertailu aiempiin tutkimuksiin

Tiedossani ei ole, että tutkimusta ammattikorkeakouluopiskelijoiden lukivaikeuden laajuudesta ja sen yhteydestä opintojen etenemiseen olisi aiemmin tehty Suomessa. Muutamia ammattikorkeakouluja, mm. Rovaniemen ammattikorkeakoulu, Lahden ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu, Savonia ammattikorkeakoulu, ovat hankkineet Metropolia Ammattikorkeakoulussa laaditun kielitasotestin, joten vastaavaanlainen tutkimus on mahdollista suorittaa suuremmalla opiskelijamäärällä.

5 POHDINTA

Ammattikorkeakouluopiskelijalla on vapautta, mutta myös vastuuta omista opinnoistaan ja niiden etenemisestä tietyssä aikataulussa. Säännöllinen opetukseen osallistuminen on usein suoraan yhteydessä hyvään suoriutumiseen opintojaksolla. Tutkinnon suorittamiseen kuuluu opintopisteiden suorittaminen, mutta opiskelijan tavoitteena tulee olla asioiden oppiminen, ymmärtäminen ja oman alan asiantuntijaksi kehittyminen.

Opiskelijat ovat erilaisia lähtökohdiltaan (aikaisemmat tiedot), toimintatavoiltaan (opiskelutekniikka, -strategiat ja -tyylit) ja tavoitteiltaan, mikä tulee opetuksessa ottaa huomioon.

Erityisen tuen saaminen ja erityisjärjestelyt vaativat usein oma-aloitteista asian esiintuomista. Vaikka tieto oppimisvaikeuksista on lisääntynyt, voi oppimisvaikeuksien huomioiminen olla uutta opettajille, työnantajille ja terveydenhuollon edustajille.

Hyvä itsetuntemus ja valikoima erilaisia selviytymiskeinoja ovat menestymisen edellytys. Menestyjät ottavat oman elämän hallintaansa ja muuttavat omaa toimintaansa haluttuun suuntaan. He ovat päämääräsuuntautuneita ja etsivät kokemista vaikeuksistaan myös myönteisiä puolia. He ovat sinnikkäitä, he tunnistavat omat vahvuudet ja heikkoudet ja hakevat tarvittaessa oma-aloitteisesti tukea.

Metropolia Ammattikorkeakoulussa lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrää ei pidä vähätellä. Vuosina 2005 - 2010 kielitasotestiin osallistuneista opintonsa aloittavista opiskelijoista 9,5 % on ilmoittanut lukivaikeudestaan, ja lukivaikeuksisten opiskelijoiden määrä on kasvussa.

Opintojen alkuvaiheessa tapahtuvat keskeytykset osoittavat sen, että opiskelijaa on tuettava heti opiskelun alusta lähtien ja tuen on jatkettava koko opiskeluajan. Näin turvataan keskeyttämisten väheneminen, opintojen eteneminen ja opiskelijan valmistuminen. On luotava yhtenäinen käytäntö erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan kohtaamiseen, tukemiseen ja ohjaamiseen Metropolia Ammattikorkeakoulun kaikkiin klustereihin ja koulutusohjelmiin.

Opiskelijoiden tuen tarve on tunnistettava erilaisin testein (esim. lukivaikeuksien seurantamenetelmä, yksilötestit, matematiikan testit). Testien jälkeen seuraa yksilöllinen palautekeskustelu mm. testien tuloksista ja mahdollisesti tarvittavista tukitoimista. On tunnistettava opiskelijan jo mahdollisesti aiemmin suorittamat testit, esimerkiksi neurologiset testit.

Työ ja vastuu on selkeästi jaettava pedagogisille erityisasiantunijoille (erityisopettajat, opinto-ohjaajat) ja opiskelijahyvinvoinnin erityisasiantunijoille (kuraattorit, psykologit ja terveydenhoitajat). Tiedonkulkua työyhteisössä on parannettava ja moniammatillista yhteistyötä tehostettava.

Opettajilta ja muulta henkilökunnalta odotetaan uudenlaista osaamista, moniammatillisuutta ja kokonaisvaltaista vastuun ottamista kaikista opiskelijoista. Opettajien ja muun koulun henkilökunnan tulee lisätä osaamistaan lukivaikeuksien tunnistamisessa, arvioimisessa ja tukemisessa. Taitava opettaja eriyttää, yksilöllistää ja huomioi ryhmän erityistarpeet. Hän uskoo, että vaikeuksistaan huolimatta opiskelijat oppivat, valmistuvat ammattiin ja menestyvät työssään.

Opettajan tehtävänä on tukea opiskelijaa oppimisessa. Monipuoliset erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat huomioivat opetus- ja arviointimenetelmät tukevat kaikkien opiskelijoiden oppimista. Arvioinnissa on otettava opiskelijan lukivaikeus huomioon.

Opettaja voi tukea opiskelijoitaan muun muassa seuraavin toimenpitein:

- selkeät ja konkreettiset opetus- ja opiskelusuunnitelmat
- ajan käytön suunnittelu
- oppimis- ja opiskelustrategioiden vahvistaminen
- tuntimuistiinpanot etukäteen monisteena
- aiheeseen orientoituminen ja opittavan kokonaisuuden hahmottaminen esim. sisällysluettelon avulla
- uusien opittavien asioiden liittäminen jo omaksuttuun
- konkreettiset esimerkit
- kieleltään ja ulkoasultaan selkeät oppimateriaalit (tekstit, kalvot, taulukot, kuvat)
- selkeät suulliset, kirjalliset tai kuvalliset ohjeet
- monipuoliset opetus- ja ohjausmenetelmät
- moneen aistiin vetoava, toiminnallinen ja kokemuksellinen opetus
- opiskelijoiden joustava ryhmittely
- tekstissä olevan prosessin visualisointi
- selkeä ulkoasu ja suuri kirjasinkoko teksteissä ja tehtävissä
- vaikeiden tai pitkien sanojen ja käsitteiden merkitysten selittäminen
- alleviivaus
- lisäaikaa lukemiseen, kirjoittamiseen ja kuullunymmärtämistehtäviin
- tekniset apuvälineet, esim. opiskelijalla oikeus käyttää tietokonetta muistiinpanojen kirjoittamiseen
- pari- ja ryhmätyöt itsenäisen työskentelyn sijaan tai itsenäinen työskentely pari- ja ryhmätöiden sijaan
- julkisen esiintymisen, huomion kohteena olemisen, esittelyjen ja muiden vastaavien oppimistapojen vaihtoehtoiset toteutustavat
- koetehtävien ääneen lukeminen
- erillinen rauhallinen koetila
- lisäaikaa kirjallisiin kokeisiin
- monipuoliset arviointimenetelmät, esim. kirjallisen kokeen sijasta suullinen koe, kirjallisen kokeen suullinen täydentämismahdollisuus, paritentit ja kotona tehtävät tentit
- apuvälineiden käytön salliminen koetilanteessa
- arvioinnissa tuntiaktiivisuuden painottaminen

Opettajalle on tarvittaessa ammattikorkeakoulun myönnettävä erillinen resurssi opiskelijan erityiseen ohjaamiseen ja tukeen. Lukivaikeuksinen nuori tarvitsee opettajan ymmärtämystä ja apua erilaisiin oppimistilanteisiin. Hän tarvitsee myös onnistumisen kokemuksia sekä kiireettömän ja paineettoman työskentelyilmapiirin. On ensiarvoisen tärkeää, että nuorella on joku, joka tunnistaa hänen vahvuutensa, uskoo, luottaa ja kannustaa. Tarvittaessa opettaja ohjaa opiskelijan erityisasiantuntijoiden (erityisopettaja, kuraattori, opinto-ohjaaja, psykologi, terveydenhoitaja) luo.

Vapautus esimerkiksi kieliopinnoista ei ole ainoa ratkaisu. Tukea voidaan antaa pienin ja helposti toteutettavin järjestelyin ja muutoksin opetuksessa. Muutoksista hyötyvät kaikki opiskelijat, heidän opiskelutekniikkansa paranevat, keskeyttäminen vähenee ja valmistuminen nopeutuu. Jos opetus ja oppiminen eivät kohtaa, kyse on usein ohjaamisen ongelmasta.

Erityisopettaja on opiskelijan kohtaamisen, tukemisen ja ohjaamisen asiantuntija. Hän toimii välittäjänä opiskelijan ja opettajan välillä. Hän antaa tukea ja ohjausta sekä opiskelijalle että erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opettajille. Erityisopettaja järjestää opiskelijoille lukivaikeuksien seulan ja yksilötestejä, joiden pohjalta erityisopettaja antaa opiskelijalle palautteen lukivaikeudesta. Vapaasti valittavina opintojaksoina tai osana orientoivia opintoja järjestetään oppimisen tukemiseen liittyviä opintojaksoja, esimerkiksi Oppimisen avaimet.

Eräänä päivänä uskon kuulevani: ”Siitäkin opiskelijasta tuli insinööri!”

LÄHTEET

Ahonen, T., Siiskonen, T., Aro Tuija (toim.), 2001. Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluikässä. Juva: PS-kustannus.

Ammattikorkeakoululaki. 351/ 9.5.2003.

Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. 2003. Porvoo: WSOY.

Haapasalo, S., Salomäki, J. 2000. ”On kuin kivi olisi vierähtänyt sydämeltä”. Kokeimuksia aikuisten erilaisten oppijoiden ryhmäkuntoutuksesta. Helsinki: Yliopistopaino.

Hintikka, A-M. (toim.) 2000. Erilaisesta oppijasta erinomaiseksi oppijaksi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Holopainen, L., Kairaluoma, L., Nevala, J., Ahonen, T., Aro, M. 2004. Lukivaikeuksien seulontamenetelmä nuorille ja aikuisille. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.

Kairaluoma, L., Ahonen, T., Aro, M., Kakkuri, I., Laakso, K., Peltonen, M., Wennström, K. (toim.). 2008. Lukemalla ja tekemällä. Opettajan opas lukivaikeudesta ammatillisille oppilaitoksille. Jyväskylä: Kopijyvä.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998. 630/21.8.1998.

Miettinen, K. 2008. Opetussuunnitelmat ja erityisopetus ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Moilanen, K. 2002. Yli esteiden. Oppimisvaikeudet ja vieraat kielet. Helsinki: Tammi.

Nevala, J., Kairaluoma, L., Ahonen, T., Aro, M., Holopainen, L. 2006. Lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.

Paananen, S. 2006. Dysleksia, identiteetti ja biografinen oppiminen. Dysleksia aikuisen elämäkerronnassa. Rovaniemi: Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 26.

Takala, M., Kontu, E. (toim.). 2006. Lukivaikeudesta lukitaitoon. Helsinki: Yliopistopaino.

Yhdenvertaisuuslaki 2004. 21/20.1.2004.

VERKKOLÄHTEET

Pikalukitesti http://www.lukineuvola.fi/tietopankki/pikalukitesti_html.

Luku- ja kirjoitushäiriöisten kokelaiden huomioiminen ylioppilastutkinnossa
<http://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/maaraykset/erityis/lukukok.html>,